

*Голові спеціалізованої вченої ради
у Дніпровському національному
університеті імені Олеся Гончара,
доктору політичних наук, професору,
завідувачу кафедри міжнародних відносин
Іценку Ігорю Васильовичу*

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора політичних наук, професора,
завідувача кафедри політології
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
Климончука Василя Йосифовича
на дисертаційну роботу
Комліченко Альбіни Андріївни
«Інституційні засади ухвалення зовнішньополітичних рішень в КНР:
чинники сучасної трансформації»,
подану до захисту до разової спеціалізованої вченої ради у
Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара на здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Розвиток сучасної КНР привертає увагу все більше досліджень та є предметом активного міждисциплінарного дискурсу суспільних наук. Політологія не залишається осторонь від розкриття системи влади взаємодії внутрішньо-китайського політичного середовища та викликів глобального політичного процесу. Для сучасної України «політичне китаєзнавство» є порівняно новою галуззю на перетині досліджень класичних політичних наук та політології міжнародних відносин. В умовах російського вторгнення концепції мотивації дій найближчого союзника росії можуть утворювати середовище для обрання вірних альтернатив політичних дій нашої держави на міжнародній арені. Також для розкриття прикладного аспекту розвитку сучасної КНР механізми та процеси ухвалення рішень і є ключовим аспектом для моніторингу політичних дій та планування майбутніх стратегій. Китайська Народна Республіка на сучасному етапі активно утверджується в ролі альтернативного (нового) лідера для світової спільноти. Відповідно важливим аспектом є встановлення прагматичних та практичних мотивацій внутрішньокитайського decision-making. Розрізнення між класичними концепціями ухвалення політичних рішень (характерного для демократичних

країн) та китайської специфікою є потужним напрямком наукових розробок. Співвідношення зовнішньої та внутрішньої політики відрізняється динамізмом та змінами, які потребують фіксації та чіткої інтерпретації. Отже, дисертаційне дослідження є дуже актуальним як з точки зору дослідних інтересів сучасної політичної науки, так і з точки зору пріоритетів державного будівництва сучасної України.

2. Новизна дослідження та одержаних результатів відповідає заявленому рівню роботи, викладена доступно і обґрунтовано. Авторкою вперше у вітчизняній політологічній традиції встановлено специфіку інституційного забезпечення прийняття зовнішньополітичних рішень в сучасному Китаї. Доповнені наукові дані про те, співвідношення геостратегічних та внутрішньополітичних міркувань у розробці та прийнятті зовнішньополітичних рішень в сучасній КНР. В рамках ситуативної аберації геостратегічні інтереси виступають пріоритетними коли: 1) внутрішньополітичні групові гравці вважають задоволеними свої інтереси; 2) обстановка на міжнародній арені продукує імпульси, які вимагають швидкої реакції; 3) суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень мають особливі міркування або психологічні мотиви. Розширені наукові дані щодо концепції технократизації зовнішньополітичних рішень в сучасній КНР, яка полягає у домінуванні міркування та аргументів доцільності та інтересів реалізації технологічних процесів та потреб, у визначенні конкретних ситуативних реакцій на політичні економічні соціальні кризи у зовнішній політиці. Додано аспект технологічного домінування, який полягає у концентрації зусиль КНР на тому напрямку, де відчувається відчутна перевага у ресурсах та можливість досягнення економічного результату за короткий термін. Науково обґрунтовано та розроблено структуру прийняття рішень партійними та непартійними гравцями в контексті вироблення зовнішньої політики в сучасній КНР. Додано елемент ситуативного узгодження та зворотного зв'язку у міжгалузевій кооперації міністерств і відомств, а також галузевих відділів урядування Комуністичної партії Китаю який функціонує на основі кооперації та конкуренції.

3. Практичне значення результатів дослідження.

Авторкою розроблено положення, які можуть бути використані у викладанні навчальних дисциплін стосовно прийняття політичних рішень, основи зовнішньої політики, політичні інститути та процеси, лобізм та групи інтересів тощо. У дисертації виявляється основи експертного та аналітичного забезпечення ухвалення зовнішньополітичних рішень в сучасній КНР та інших неопатрімоніальних режимах сучасного світу.

4. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Ознак фальсифікації, компіляції, плагіату та інших порушень норм академічної доброчесності, наукової етики і моралі не встановлено. Вибір напрямку дослідження, формулювання мети і дисертаційна робота є самостійним дослідженням автора. Спільно з науковим керівником було обрано вибір напрямку роботи, сформульовані мета і завдання дослідження. Авторка самостійно проаналізувала сучасну літературу з проблеми, що вивчається, здійснила інформаційний пошук. Усі методичні та аналітичні процедури дослідження проведені безпосередньо здобувачкою. Дисертантка особисто підготувала всі розділи дисертаційної роботи. Оформлення дисертаційної роботи, формулювання висновків, практичних рекомендацій виконане авторкою самостійно.

5. Характеристика оформлення та змісту дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Комліченко Альбіни Андріївни «Інституційні засади ухвалення зовнішньополітичних рішень в КНР: чинники сучасної трансформації» написана за класичними принципами. Дисертація надрукована на 264 сторінках друкованого тексту і складається з анотації, вступу, огляду літератури, матеріалів і методів, трьох розділів власних спостережень, аналізу і узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, алгоритму, списку використаної літератури, що містить 246 джерел (23 кирилицею та 223 латиницею).

Вступна частина написана повноцінно і включає усі складові, передбачені вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. У Вступі дисертант розкриває актуальність обраної проблеми та обґрунтовує доцільність досліджень. Мету сформульовано чітко і конкретно, завдання дослідження викладені логічно і послідовно.

Розділ 1. Огляд літератури проведено з використанням достатнього об'єму вітчизняної та закордонної літератури. Авторкою проаналізовано сучасний стан проблеми теоретичного підґрунтя дослідження зовнішньополітичних рішень сучасної КНР. Доцільно відзначаються моменти посилення контролю над поведінкою громадян, у тому числі елітаріїв. У розділі слушно зазначено, що китайська система як комуністична не може бути системою, яка видозмінює свої основні засади в одномоментний спосіб. Тому прийняття стратегічних рішень в безпековій сфері та сфері глобальної конкуренції носить характер наслідування попереднім періодам. Також ідеться про відстоювання базових констант зовнішньої політики: національних інтересів, пріоритетів економічного розвитку тощо (с.62). Це дозволило не лише розкрити актуальність, але й обґрунтувати наукові завдання, що постали перед дисертанткою.

Розділ 2. Другий розділ містить загальну характеристику специфіки прийняття політичних рішень на всіх етапах історії КНР, її зумовленість внутрішньопартійними процесами в КПК. До результатів вказаних процесів

належить прихід до влади певних лідерів і партійно-елітних груп, з подальшим формулюванням ними підходів до використання базових комуністичних ідей в об'єктивних соціально-економічних умовах та, відповідно, трансформованих економічних та управлінських концепцій.

Розділ 3. В третьому розділі авторка проводить оцінку важливих для України положень зовнішньополітичної доктрини КНР. Вперше в історії комуністичного Китаю вона оформлена у вигляді конкретного закону. До цих положень можна апелювати на міжнародній арені. У розділі обґрунтовано, що внутрішньополітичні рішення в сучасному Китаї спрямовані на балансування між збереженням політичної стабільності, забезпеченням економічного зростання та покращенням умов життя громадян. Ці рішення, безперечно, впливають на світову арену і продовжуватимуть привертати увагу спостерігачів, оскільки Китай продовжує відігравати ключову роль у глобальній політиці та економіці.

Висновки дисертації логічно витікають з аналізу й узагальнення результатів дослідження, та повністю відповідають положенням, сформульованим в меті і завданнях. Практичні рекомендації детально розкривають їх зміст і можуть бути безпосередньо використані в закладах практичної охорони здоров'я. Дисертаційне дослідження містить дані, що складають новизну в теоретичному і практичному застосунку.

Таким чином, сучасний методичний рівень роботи, відповідність вибірки критеріям репрезентативності, висока інформативність використаних методів дослідження та адекватність статистичного аналізу дозволяють вважати результати дослідження, наукові положення, висновки і рекомендації достовірними та науково обґрунтованими. Відповідність дослідження науковим пріоритетам спеціальності 052 Політологія є достатньо обґрунтованою.

6. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

За матеріалами дисертації опубліковано 8 наукових робіт, з яких 4 статті, серед яких 2 – у фахових наукових виданнях України, 1 – у журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття – в українському науковому виданні з політичних наук, 4 тез в матеріалах наукових конференцій та конгресів, 3 роботи без співавторів. Дисертація оформлена згідно існуючих вимог і містить повноту інформації щодо основних положень, наукових трактувань, висновків та практичних рекомендацій, з повноцінним відображенням змісту відповідних розділів дисертаційної роботи.

7. Завершеність дисертаційної роботи та зауваження щодо її змісту та оформлення.

Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, у якому чітко зазначені мета і завдання, вірно обрані методологічні і методичні інструменти, витримана послідовність наукового пошуку з наступним порівнянням аналізу даних. Вищесказане дозволяє вважати, сформульовані в дисертації положення, висновки і практичні рекомендації є науково обґрунтованими. Принципових зауважень до дисертації немає. Але слід відзначити, що в тексті дисертації є окремі невдалі словосполучення та стилістичні помилки, які не впливають на загальне позитивне сприйняття роботи і не знижують наукової вагомості та практичної значущості даного дисертаційного дослідження. При цьому слід висловити зауваження, які можуть стосуватися подальших напрямків наукової розробки.

По-перше, в роботі слід було посилити геостратегічний аналіз ухвалення політичних рішень в сучасному Китаї. Саме стратегічні підходи та цілі є провідними мотивуючими чинниками внутрішньої політики Китаю в умовах концентрації влади в руках сучасної верхівки КПК. Відповідно виокремлення альтернативних геостратегічних напрямків дало б зрозуміти подальші кроки комуністичної держави.

По-друге, в контексті завдань дослідження, а саме ідентифікації значення та встановлення причинно-наслідкових зв'язків в рамках відносин партнерства та домінування у зовнішній політиці сучасної КНР (стор.16) було б доречно звернутися до аналізу публічно-дипломатичних дій та демаршів КНР в діяльності сучасної ООН. Це дало б змогу з'ясувати конкретні прийоми та методи просування прокитайської політичної адженди на міжнародних форумах.

По-третє, істотним аспектом сприйняття КНР міжнародної спільнотою є проблематика порушення прав людини. Вона є чутливим моментом, за яким члени міжнародного співтовариства вибудовують своє ставлення до цієї держави. Санкційні режими, які накладені на КНР внаслідок порушень прав етнічних та конфесійних меншин, могли б стати предметом вивчення в контексті самообмежень сучасної Росії в умовах війни з Україною.

По-четверте, компаративна методологія, задекларована в роботі (с. 60), могла б отримати більш чіткий вираз, якби авторка звернула увагу на конкретні регіони сучасного світу та здійснила порівняльний аналіз наслідків зовнішньополітичних рішень КНР. Зокрема, йдеться про паназійський та панафриканський інфраструктурні зовнішньополітичні проєкти сучасного Китаю.

Загалом, попри висловлені побажання та зауваження, вважаю що дисертація А. А. Комліченко заслуговує на позитивну оцінку.

8. Висновок

Вивчення та аналіз дисертаційного дослідження, наукових праць пані Альбіни Комліченко дозволяє твердити про актуальність, новизну її дослідження. Проголошена у дисертації мета, на мою думку, досягнута, завдання розв'язані, результати достатньою мірою верифіковані і мають наукову цінність, можуть бути використані для подальших наукових розробок науковцями, експертами, різноманітними фахівцями, які беруть участь у політичному процесі в Україні.

Дисертаційна робота Комліченко Альбіна Андріївна «Інституційні засади ухвалення зовнішньополітичних рішень в КНР: чинники сучасної трансформації» є самостійною та завершеною працею. Сукупні наукові результати, здобуті в ході її проведення, є з'ясуванням суті низки питань багатопланової і різнорівневої політичної проблематики у співвідношенні внутрішньополітичної та зовнішньополітичної діяльності. Враховуючи вищесказане, вважаю, що дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка, Комліченко Альбіна Андріївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Офіційний опонент:

доктор політичних наук,
професор, завідувач кафедри політології
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

 Василь КЛИМОНЧУК

Підпис офіційного опонента засвідчую:

Вчений секретар

Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

 Вікторія СТИНСЬКА

